

28. 7. 2016 Světový den hepatitidy

U příležitosti Světového dne hepatitidy, který každoročně připadá na 28. červenec, chceme rozšířit povědomí o virových hepatitidách, jejich druzích, způsobech přenosu a možnostech prevence těchto onemocnění.

Virové hepatitidy jsou zánětlivá onemocnění jater, která jsou vyvolaná odlišnými viry, které napadají jaterní buňky. Existuje šest základních typů virových hepatitid, hepatitida A (HAV), B (HBV), C (HCV), D (HDV), E (HEV) a G (GV). Typy D a G se u nás nevyskytují.

Inkubační doba se v závislosti na původci pohybuje v rozmezí 15 až 180 dní. Onemocnění probíhá formou akutní, přičemž virové hepatitidy B, C a D mohou přecházet do chronické formy, která může vést k život ohrožujícím komplikacím, jako je cirhóza (ztvrdnutí jater), selhání jater a rakovina jater.

Klinicky se onemocnění projevuje různorodými nescifickými potížemi. Nejčastěji chřipkovými příznaky, bolestmi kloubů, svalů, zažívacími potížemi nebo tlakem v pravém podžebří. Ojedinele se mohou projevit kožní nebo neurologické potíže. Po těchto úvodních příznacích dochází k projevům jaterního poškození, objevuje se tmavá moč, světlá stolice, ikterus (žlutavá barva) očního bělma a kůže. V některých případech může onemocnění probíhat skrytě, bez jakýchkoliv příznaků. Rekonvalescence po prodělaném onemocnění může probíhat týdny i měsíce, nemocný zpravidla pociťuje zvýšenou únavu, někdy také zažívací obtíže.

Z epidemiologického hlediska je významný zejména způsob přenosu jednotlivých hepatitid. Přenos HAV probíhá fekálně orální cestou (nemoc „špinavých rukou“), přenos HBV a HCV převážně parenterální, krevní cestou. K zabránění přenosu krevní transfúzí jsou vyšetřováni všichni dárči krve. Pokud jde o HVE ve vyspělých zemích převládá přenos nedostatečně tepelně upraveným vepřovým masem, v rozvojových zemích však přenos kontaminovanou vodou.

V Moravskoslezském kraji jsou rozšířeny zejména virové hepatitidy A, B, C a E. V roce 2015 bylo hlášeno 175 virových hepatitid (akutních i chronických), což představuje pokles o 30 % v porovnání s rokem 2014. V roce 2015 bylo vykázáno 17 onemocnění VHA, 10 případů onemocnění akutní VHB, 15 případů akutní VHC a 16 onemocnění VHE. Chronickou VHB onemocnělo 15 osob a 102 osob onemocnělo chronickou VHC. Výskyt chronické formy VHC v posledních letech stoupá, podíl na této skutečnosti mají nitrožilní uživatelé drog, kteří mezi sebou sdílejí aplikační pomůcky nebo injekční roztoky.

Hepatitida typu A (VHA) se nejčastěji přenáší konzumací potravy nebo vody kontaminované výkaly od osoby infikované virem hepatitidy A. Virus je vylučován stolicí nemocného člověka, v krvi je přítomen jen velmi omezenou dobu. Tento typ hepatitidy nepřechází do chronicity, u dětí často probíhá bezpříznakově. Imunita po prodělaném onemocnění je celoživotní. Proti VHA se lze chránit očkováním. Toto očkování se doporučuje osobám, které cestují do zemí s nízkým hygienickým standardem ať už na dovolenou nebo pracovně a také osobám, které pracují v potravinářství a manipulují s nebalenými potravinami při jejich výrobě nebo obsluze.

Prevence: očkování, dodržování osobní hygieny (zejména důkladné mytí rukou po použití WC a před jídlem), konzumace nezávadné pitné vody a potravin.

Hepatitida typu B (VHB) se přenáší zejména krevní cestou a pohlavním stykem, možný je také přenos z matky na dítě v průběhu nitroděložního vývoje i během porodu. Virus je přítomen v krvi, slinách, spermatu. Onemocnění může přecházet do chronické fáze, zejména u novorozenců a malých dětí. Od roku 2001 je očkování proti VHB zařazeno mezi pravidelné očkování. Očkováni jsou také osoby, které pracují na pracovištích s vyšším rizikem vzniku VHB (např. zdravotničtí pracovníci nebo pracovníci základních složek integrovaného záchranného systému). Po prodělaném onemocnění je celoživotní imunita, očkování v řádném schématu chrání pravděpodobně celoživotně.

Prevence: očkování, provozování bezpečného sexu – používat kondom, individualizace hygienických pomůcek (např. zubní kartáčky, holicí strojky).

Hepatitida typu C (VHC) se přenáší krevní cestou, zcela ojediněle je přenos pohlavním stykem nebo z matky na dítě. Onemocnění často probíhá bezpříznakově a přechází do chronicity. Vakcína není k dispozici.

Prevence: provozování bezpečného sexu – používat kondom, individualizace hygienických pomůcek (např. zubní kartáčky, holicí strojky).

Hepatitida typu E (VHE) se v našich podmínkách přenáší zejména prostřednictvím nedostatečně tepelně upraveného vepřového masa a drobů, rezervoárem viru jsou především prasečí chovy. Virus je vylučován stolicí nemocného, ale k fekálně orálnímu přenosu dochází jen výjimečně. Velká část případů VHE probíhá skrytě, jen s minimálními klinickými příznaky. Nebezpečí představuje pro těhotné ženy, zejména v posledním trimestru gravidity. Imunita je po prožití infekci krátkodobá, vakcína není k dispozici.

Prevence: konzumace dostatečně tepelně upraveného masa, konzumace nezávadné pitné vody a potravin, dodržování osobní hygieny (zejména důkladné mytí rukou po použití WC a před jídlem).

Všechna onemocnění virovými hepatitidami jsou hlášena orgánu ochrany veřejného zdraví (OOVZ), tj. KHS která provádí vyhledávání kontaktů a nařizuje opatření k zabránění dalšímu šíření onemocnění. Nemocní s akutní formou onemocnění jsou izolováni na lůžkových odděleních nemocnic a jejich léčení je povinné.

Výskyt hlášených virových zánětů jater v MS kraji
v letech 2000-2015 (absolutně)

